# מנורת המאור — ראש חודש



הלכות ראש חדש

מתפללין ערבית כשאר ימות החול, אלא שאומרים יעלה ויבא בהודאה. ובשחרית פותח במאה ברכות, כשאר ימות החול, ומתפללין שמונה עשרה, ואומרים יעלה ויבא בהודאה. כדגרסינן בפרק במה מדליקין ימים שיש בהן קרבן מוסף, כגון ראש חודש וחולו של מועד, ערבית שחרית ומנחה, מתפלל שמונה עשרה ואומר יעלה ויבא ברצה. וחוזר ש"צ התפלה, ואח"כ מברך בא"י אמ"ה אקב"ו לקרוא את ההלל. וקורין אותו בדילוג. ומתחילין הללויה עד חלמיש למעינו מים, ומדלגין לא לנו, ואומר ה' זכרנו יברך עד ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה. ומדלגין אהבתי עד כל האדם כוזב. ואומרים מה אשיב לה עד הודו לה'. ואומר הודו לה' כי טוב עד אודך כי עניתני. ומשם ואילך כופלין כל פסוק ופסוק עד זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. ואומר אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא, וכופלין אותו. ואומרים ברוך הבא עד אלי אתה ואודך. ואומר הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. יהללוך ה' אלהינו וכו'. וחותם בא"י מלך מהלל בתשבחות. וצריך לקרותו בנעימה. ופסק רבינו תם ז"ל והרא"ש ז"ל שאפי' יחיד קורא את ההלל ומברך לפניו ולאחריו.

וגומרים את ההלל בגולה בשמונת ימי חנוכה, ובשני ימים טובים של פסח, ובשני ימים טובים של עצרת, ובחג הסוכות כל שבעה ושני ימים טובים של שמיני חג עצרת, סך אחד ועשרים יום, סימן הוד"ו לה' כי טוב, ובשתי לילות ראשונות של חג המצות, וסימן הללו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות. ר"ל בבי"ת לילות, שהם שתים, הללו את ה'. בשלשה פרקים ראשונים אין משיבין שלום, ואין צריך לומר לשאול. בשנים האחרונים שואלים מפני היראה ומשיבין מפני הכבוד. ואלו הן שלשה ראשונים, א' הללו עבדי ה', ב' בצאת ישראל ממצרים, ג' אהבתי. ושנים אחרונים, א' הללו את ה', ב' הודו לה'. ויש אומרים ששואלין בשלום אדם נכבד שצריך לנהוג בו כבוד ומשיב שלום לכל אדם, ואפי' באמצע ההלל, אבל לענין אחר אין להפסיק בו, ואם הפסיק בו, אפי' שהה כדי לגמור את כולו, אין צריך לחזור לראש.

ואחר שקורין את ההלל, אומר קדיש תתקבל יהא שלמא. ומוציא ספר תורה וקורין ארבעה בפרשת קרבנות, אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן, ואין מפטירין בנביא. ובקריאת הפרשה הלכה כרב דאמ' דולג. פי' כהן קורא ג' פסוקים, שהם צו וידבר ואמרת, ולוי דולג לאחריו וחוזר וקורא ואמרת את הכבש אחד ועשירית האיפה, ושלישי קורא עולת תמיד עד ובראשי חדשיכם, ורביעי קורא ובראשי חדשיכם עד עולת התמיד יעשה ונסכו. ואומרין קדיש עד למעלה, אשרי ובא לציון, וסדר קדושה. ואין אומרים למנצח מזמור לדוד. ואומר יהללו את שם ה'. ומחזיר ספר תורה. ואומרים קדיש עד למעלה.

תפלת מוסף. שלש ראשונות ושלש אחרונות וקדושת השם באמצע, והיא ראשי חדשים. ומה שאומרים זמן כפרה, כדגרסינן במ' שבועות שעיר של ראש חדש מכפר על טומאת מקדש וקדשיו, וכתי' (ויקרא י, יז) ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה. וחוזר ש"צ התפלה ואומר קדושה במקומה. ואומר קדיש

תתקבל יהא שלמא. ואומרים מזמור ברכי נפשי את ה', לפי שיש בו עשה ירח למועדים. ואם חל להיות בשבת, ערבית שחרית ומנחה מתפלל תפלות השבת. ואומר יעלה ויבא בעבודה. ומוציאין שני ספרים. קורין באחד שבעה בפרשת אותו שבוע, ובשני קורא מפטיר. מתחיל מן וביום השבת עד על עולת התמיד יעשה ונסכה, ומפטיר השמים כסאי. וראש חדש אלול שחל להיות בשבת, מפטירין עניה סוערה ואין מפטירין השמים כסאי. וגם אם חל להיות ראש חדש אב בשבת, מפטירין חזון ישעיהו ואין מפטירין השמים כסאי. וראש חדש שחל להיות באחד בשבת, בשבת קודם מפטירין ויאמר לו יהונתן מחר חדש. ובמוסף של שבת וראש חדש מתפללין אבות וגבורות וקדושת השם ושלש אחרונות ואתה יצרת באמצע, וכולל שבת וראש חדש, וחותם בא"י מקדש השבת וישראל וראשי חדשים.

ראש חדש מותר בעשיית מלאכה, אבל הנשים נהגו שלא לעשות בו מלאכה, כדגרסי' בירושלמי הני נשי דנהיגי דלא למעבד עיבידתא בריש ירחא מנהגא. וגרסינן בפירקי ר' אליעזר כשקבלו ישראל את עשר הדברות, לאחר ארבעים יום שכחו את אלהיהם, ואמרו קום עשה לנו אלהים כשיקוץ מצרים ונראה אותו לפנינו, שנא' (שמות לב, א) ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים. דן אהרן בינו לבין עצמו ואמר, אם אני אומר להם תנו לי כסף וזהב מיד, הם מביאים, אלא או' להם נזמי נשיכם בניכם ובנותיכם, ויהיה כדבר בטל. שמעו הנשים ולא קבלו עליהן לתת נזמיהן לבעליהן, אלא אמרו להם, אם רצונכם אתם לעשות שקץ ותועבה שאין בו כח להציל, אנחנו לא נשמע לכם. ונתן להם הב"ה שכרן בעולם הזה, שהן משמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים. ולעולם הבא עתיד הב"ה לחדש אותן בכל ראשי חדשים, שנא' (תהלים קג, ה) המשביע בטוב עדיך תתחדש כנשר נעוריכי.

ואמ' הר' יהודה ז"ל בן הרא"ש ז"ל שהמועדים נתקנו כנגד האבות. פסח כנגד אברהם, דכתיב ביה לושי ועשי עוגות, ובפסח היה. שבועות כנגד יצחק, שתקיעת מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק. סוכות כנגד יעקב, דכתי' ביה ולמקנהו עשה סכות. ושנים עשר ראשי חדשי השנה, שגם הם נקראים מועדים, כנגד שנים עשר השבטים. וכשחטאו במעשה העגל, בטלום מהם והניחום לנשים, לזכר שלא היו באותו חטא.

ואסור בתענית בראש חדש, דתנן אין גוזרין תענית על הצבור בראשי חדשים ובחנוכה ובפורים. ואם התחילו, פי' שגזרו להתענות ימים ידועים והתחילו להתענות קודם ראש חדש, אפי' יום אחד, אין מפסיקין, ומתענין ומשלימין. ויחיד שקבל עליו תעניות ימים ידועים, ופגע בו ראש חדש, נדרו בטל, וצריך התרת חכם. ומצוה להרבות בסעודת ראש חדש שהשווה למועד, שנא' (במדבר י, י) וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם, וכתי' (שמואל א כ, כט) כי זבח משפחה לנו, ודרשו רז"ל שראש חדש היה. וגרסי' בפסיקתא כל מזונותיו של אדם קצובות לו מראש השנה לראש השנה, חוץ משבתות וימים טובים וראש חדש וחולו של מועד ומה שהתינוקות מוליכין לבית רבן. אם מוסיף מוסיפין לו, ואם פוחת פוחתין לו.